

Rapportering enligt tillgänglighetsdirektivet

UPPFÖLJNINGSRAPPORT 1

Dnr: ÅLR 2022/848

Datum: 3.2.2022

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Sammanfattning

Artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer innehåller krav på att medlemsstaterna ska övervaka efterlevnaden av direktivet och överlämna rapporter om resultatet till kommissionen. Detta dokument är den första rapporten från Åland, författad i enlighet med bilaga II i genomförandebeslut (EU) 2018/1524.

Ålands landskapsregering är ansvarig tillsynsmyndighet för övervakningen. Landskapsregeringen har under den första rapporteringsperioden vidtagit omfattande åtgärder rörande implementering och utbildning. De detaljerade rapporteringstabeller som EU-kommissionen efterfrågar kan dock inte tillhandahållas i den här första rapporten. Landskapsregeringen arbetar fortsättningsvis med att bygga upp fungerande övervaknings- och rapporteringsprocesser. Under perioden har inte några klagomål rörande tillgängligheten på myndigheternas webbplatser lämnats in till landskapsregeringen.

EU-kommissionen begär även att medlemsstaterna i den här första rapporten ska redogöra för ett antal allmänna frågor om direktivets genomförande. Landskapsregeringen anser att genomförandet i sig fortlöpt enligt plan men att övervakningen visat sig mer resurskrävande än väntat. Landskapsregeringen anser att kravnivåerna för stickproven inte tar tillräcklig hänsyn till invånarantalet i små autonoma regioner.

1 Beskrivning av övervakningen

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (tillgänglighetsdirektivet) har i landskapet Åland genomförts genom landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen (tillgänglighetslagen). Lagen trädde i kraft den 23 september 2019. Enligt 7 § tillgänglighetslagen ska varje myndighet på en relevant webbplats eller i anslutning till en mobil applikation tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande.

Ålands landskapsregering fungerar som tillsynsmyndighet enligt tillgänglighetslagen. Enligt 10 § 3 punkten i tillgänglighetslagen ska landskapsregeringen lämna de rapporter som avses i artikel 8.4 i tillgänglighetsdirektivet till Europeiska kommissionen. Artikel 8 i tillgänglighetsdirektivet föreskriver om övervakning och rapportering. Enligt artikel 8.4 ska medlemsstaterna senast den 23 december 2021, och därefter vart tredje år, överlämna en rapport till kommissionen om resultatet av övervakningen. Rapporten ska offentliggöras i ett tillgängligt format.

Kommissionen har i genomförandebeslut (EU) 2018/1524 (genomförandebeslutet) fastställt närmare bestämmelser om medlemsstaternas rapportering. Enligt artikel 5 i genomförandebeslutet ska medlemsstaterna övervaka offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationers överensstämmelse med tillgänglighetskraven dels genom en ingående övervakningsmetod, dels genom en förenklad övervakningsmetod. Enligt genomförandebeslutet omfattar den första övervakningsperioden för webbplatser perioden mellan den 1 januari 2020 och den 22 december 2021. Den första övervakningsperioden för mobila applikationer sträcker sig mellan den 23 juni 2021 och 22 december 2021.

Närmare anvisningar för övervakningen finns i bilaga I till genomförandebeslutet. Bilagans 2 punkt föreskriver om stickprovstagning bland webbplatserna och de mobila applikationerna. Antalet webbplatser och mobila applikationer som ska övervakas under övervakningsperioderna ska beräknas på grundval av medlemsstatens folkmängd. Under den första och den andra perioden ska stickprovet för förenklad övervakning av webbplatser minst omfatta 2 prov per 100 000 invånare plus 75 webbplatser. Stickprovsstorleken för den ingående övervakningen av webbplatser ska vara minst 5 % av urvalsstorleken för den förenklade övervakningen plus 10 webbplatser. Den minsta stickprovstoleken för den ingående övervakningen av mobila applikationer ska vara 1 per 1 000 000 invånare plus 6 mobila applikationer.¹ Om antalet webbplatser eller mobila applikationer i en medlemsstat är mindre än det antal som ska övervakas ska minst 75 % av webbplatserna och minst 50 % av alla mobila applikationer övervakas.

I Finland är det enligt 12 § 2 mom. 5 punkten i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (FFS 306/2019) Regionförvaltningsverket i Södra Finland (Regionförvaltningsverket) som sköter rapporteringen i enlighet med artikel 8.4 i tillgänglighetsdirektivet. Enligt Regionförvaltningsverket behövde Finland under perioden granska

¹ Medlemsstaterna ska göra rimliga ansträngningar för att övervaka minst en tredjedel.

185 webbplatser med en förenklad metod, 20 webbplatser med en ingående metod och fyra mobilapplikationer med en ingående metod.² Följande tabell visar hur många webbplatser och mobila applikationer som under perioden behöver granskas på Åland. Invånarantalet på Åland uppgår till ca. 30 000.³

EU:s stickprovsnivåer	Stickprovsnivåerna på Åland
<i>Förenklad övervakning av webbplatser:</i> Minst 2 prov per 100 000 invånare + 75 webbplatser	0+75 = 75
<i>Ingående övervakning av webbplatser</i> Minst 5 % av urvalsstorleken för den förenklade övervakningen + 10 webbplatser	4+10 = 14
<i>Ingående övervakning av mobila applikationer</i> 1 per 1 000 000 invånare + 6 mobila applikationer /3	0+6/3 = 2

På Åland finns det inte 75 webbplatser som tillhandahålls av myndigheter utan antalet sådana webbplatser uppgår till 65. Detta innebär att landskapsregeringen under perioden ska granska minst 75 % av webbplatserna, d.v.s. ca. 49 webbplatser. Ytterligare har landskapsregeringen konstaterat att det på Åland inte i dagsläget finns några sådana mobila applikationer som omfattas av tillgänglighetsdirektivets bestämmelser.

Under den första rapporteringsperioden har landskapsregeringen arbetat för att hitta fungerande modeller för övervakningen och rapporteringen. Tyvärr har arbetet inte färdigställts vilket innebär att det inte i denna första rapport är möjligt att rapportera detaljerade tabeller om övervakningen. En betydande utmaning har varit att landskapsregeringens förvaltning är liten vilket innebär att de personer som arbetat med att säkerställa att landskapsregeringens egna webbplatser är tillgänglighetsanpassade är samma personer som borde sköta övervakningen. Detta har inte ansetts lämpligt, vilket även berördes i lagförslaget om tillgänglighetslagen.⁴ I stället har landskapsregeringen initierat en diskussion med Regionförvaltningsverket i Finland om verket kunde sköta rapporteringen även för Ålands del genom en överföring av förvaltningsbehörigheten från Åland till Finland. Detta kan genomföras genom en s.k. överenskommelseförordning som det föreskrivs om i 32 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland. Diskussionerna pågår för tillfället.

Även om landskapsregeringen inte i den här första övervakningsrapporten kan tillhandahålla detaljerade tabeller över övervakningen så har utvecklingen på Åland inom området inte stått still under perioden. Sedan 2014 har landskapsregeringen ställt krav på att de webbplatser och e-tjänster som upphandlas ska följa aktuell version av Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) från World Wide Web Consortium (W3C)⁵. Det

² Resultaten av tillsynen av webbplatser och mobilapplikationers tillgänglighet 2020–2021 (Regionförvaltningsverket). <https://www.tillganglighetskrav.fi/resultaten-av-tillsynen-av-webbplatser-och-mobilapplikationers-tillganglighet-2020-2021-varierande-tillganglighet-brister-patrafades/>

³ Ålands statistik- och utredningsbyrå. <https://www.asub.ax/sv/statistik/befolkningsrorelsen-tredje-kvartalet-2021>

⁴ LF 27/2017–2018, s. 23.

⁵ Kapitel 9 Web i standarden EN 301 549 motsvarar kriterierna i WCAG.

offentliga Ålands IT-bolag (Åda) har tecknat avtal för granskning av tillgängligheten på webbplatser och mobila applikationer med ett privat företag.⁶ Sedan tillgänglighetslagen trädde i kraft har samtliga av landskapsregeringens underlydande myndigheters webbplatser försetts med ett tillgänglighetsutlåtande. T.ex. har landskapsregeringens egen hemsida (regeringen.ax) ansetts vara nästan helt förenlig med tillgänglighetskraven vilket är ett mycket bra resultat. Ytterligare har flera andra åländska myndigheters webbplatser klarat sig mycket väl i en nationell finländsk undersökning rörande tillgänglighet.⁷

2 Uppföljningsförfarande

Uppföljningsförfarandet enligt artikel 9 i tillgänglighetsdirektivet genomförs genom 9 § i tillgänglighetslagen som föreskriver att var och en kan anföra klagomål hos landskapsregeringen om att en myndighets webbplats eller mobila applikation inte uppfyller kraven i lagen.⁸ Landskapsregeringen har inte mottagit några klagomål under övervakningsperioden.

3 Ytterligare åtgärder

Enligt artikel 8.5 i tillgänglighetsdirektivet ska den första övervakningsrapporten till kommissionen även omfatta en sammanfattande beskrivning av de åtgärder som har antagits i enlighet med direktivets artikel 7 (om ytterligare åtgärder).

Landskapsregeringen har ett nära samarbete med Åda rörande tillgänglighetsfrågor (Åda ägs av landskapsregeringen och kommunsektorn på Åland tillsammans). Inom ramen för samarbetet kring Åda har myndigheterna gemensamt upphandlat tillgängliga IT-lösningar och följt upp att leverantörerna uppfyllt sina åtaganden. Huvudsakligen används landskapsregeringens och Åda:s webbplatser för att offentliggöra utveckling inom tillgänglighetspolitiken rörande webbplatser och mobila applikationer. Sedan 2018 har landskapsregeringen och Åda anordnat flera utbildningstillfällen. Exempelvis har det ordnats utbildningar och informationstillfällen om tillgänglighetsdirektivet, tillgänglighetslagen, grundkurser i tillgänglighet på webben, webbkurs om tillgängliga PDF-dokument samt tillgänglig publicering.

I allmänhet har genomförandet av tillgänglighetsdirektivet fungerat bra i landskapet. Det har gjorts ett omfattande arbete för att säkerställa att myndigheternas webbplatser är tillgängliga och att tjänstemännen har tillräckligt med information rörande tillgänglig publicering. Däremot har det visat sig utmanande att hitta ändamålsenliga modeller för övervakning och rapportering som samtidigt är resurseffektiva. Landskapsregeringen har i dagsläget inte tillgång till ett automatiserat system för förenklad övervakning och den ingående övervakningen har visat sig mycket tidskrävande och komplicerad.

⁶ Se Åda:s hemsida för mer information. <https://www.ada.ax/produkter-tjanster/digital-tillganglighet>

⁷ Bra tillgänglighet via Åda:s hemsidapaket. <https://www.ada.ax/nyheter/bra-tillganglighet-adas-hemsidapaket>

⁸ Information om hur klagomål kan inlämnas. <https://www.regeringen.ax/demokrati-hallbarhet/tillgangliga-webbplatser>

Ytterligare vill landskapsregeringen framföra att stickprovsnivåerna inte tar hänsyn till mikrostater eller små stater. Exempelvis ska Finland med ungefär 5,5 miljoner invånare övervaka ett stickprov som omfattar en förenklad metod på 185 webbplatser och en ingående metod på 20 webbplatser. Samtidigt ska Åland med 30 000 invånare granska 49 webbplatser med en förenklad metod och 14 webbplatser med en ingående metod. I jämförelse med en medlemsstat med flera miljoner invånare blir bördan oproportionerligt stor.